

Г. О. Лотвін

Колки

КОЛКИ – селище міського типу Маневицького району Волинської області. Знаходиться на правому березі р. *Стир* (притока *Прип'яті*, бас. [Дніпра](#)), за 50 км від обл. центру та за 25 км від залізнич. ст. Маневичі. Пл. 4,32 км². Насел. 3989 осіб (2001, складає 101,1 % до 1989), переважно українці. За твердженням дослідників, засн. у 2-й пол. 12 ст. волин. князем Романом Мстиславичем. Саме тому містечко мало назву Романів. На п-ові, що омивався водами Стиру, побл. сучас. с-ща після 1170 князь заклав мурований замок з оборон. вежами. Від решти тер. м-ка замок відділяв високий земляний вал. Був на той час майже неприступний і міг витримувати довгочасну облогу. На випадок захоплення замку ворогом його підземні ходи давали можливість захисникам урятуватися. Археол. знахідки свідчать про розвиток тут ремесел і торгівлі. Серед ремісників переважали будівельники, гончарі, зброярі. У 1-й пол. 16 ст. Романів зруйнували татари. Згодом частина насел., яка врятувалася, відбудувала містечко на новому місці, західніше від старого. За нар. переказами, від колиш. забудов Романіва залишилися лише кілки, саме тому мешканці назвали нове поселення Колк. 1545 надано Магдебур. право. М-ко належало родині Любартів, потім князю Острозькому. Колківчани брали участь у Визв. війні під проводом Б. Хмельницького.

Після 3-го поділу Польщі 1795 – у складі Рос. імперії. 1778 тут було 155 дворів, мешкало 939 осіб, 1803 – відповідно 261 і 1787, на поч. 20 ст. – 660 і 4316. Від 1866 – волос. центр. У остан. чв. 19 ст. діяли церква, костел, 3 молитов. будинки, працювали пивоварня, винокурня, нараховувалося 45 ремісників, відбувалося 4 ярмарки на рік. Під час 1-ї світової війни деякий час містечко перебувало в прифронт. зоні. 1919–39 – у межах кордонів Польщі, від 1939 – УРСР. Від 1940 – смт, до серед. 1960-х рр. – райцентр. У К. здавна мешкала значна євр. громада (1937 – 860 осіб). Від 8 липня 1941 до 3 лютого 1944 – під нім.-фашист. окупацією. Нацисти створили ґетто, в якому помістили бл. 4 тис. євреїв. Переважну частину з них вони розстріляли. Діяло підпілля ОУН–УПА. У квітні 1943 на звільненій загонами УПА тер. (бл. 2,5 тис. км²) виникла т. зв. Колків. республіка. 4 листопада 1943 нім. регулярні війська придушили повстання. Разом з підрозділами рад. регуляр. військ брали участь у боях партизан. з'єднання О. Сабурова та О. Федорова. Смт згадується у Крес. книзі справедливих. Частину колківчан за участь у нац.-визв. боротьбі репресовано разом із сім'ями. 1959 мешкало бл. 3,1 тис., 1970 – 3,4 тис., 1979 – 4 тис., 1989 – 3,9 тис., 1999 – 3,7 тис. осіб. Нині

працюють ліс. госп-во, харчокомбінат (м'ясні, макаронні та хлібобулочні виробни, тістечка, мінерал. води та ін. безалкогол. напої), споживче товариство з виробництва рибної продукції. У К. – заг.-осв. школа-ліцей, дитсадок, вище профес. училище; Будинок культури, б-ки для дорослих і дітей, муз. школа; рай. лікарня, обл. протитуберкульоз. санаторій для дорослих; відділ. 2-х банків. Функціонує нар. самодіял. театр. Реліг. громади: УПЦ МП, УПЦ КП, євангелістів християн-баптистів, християн. віри євангельської. Пам'ятка архітектури –Хрестовоздвижен. церква (1825). Встановлено пам'ятники князю Роману Мстиславичу та рад. воїнам, які загинули під час 2-ї світової війни, пам'ятні знаки учасникам першотравн. демонстрації 1935, на честь 55-ї річниці утворення Колків. респ., першому трактору р-ну, польс. легіонерам, євреям, яких розстріляли під час нім.-фашист. окупації. Серед видат. уродженців – живописець, нар. художник України [Д. Довбошинський](#), живописець [Е. Бельський](#). У К. мешкав гетьман Правобереж. України П. Тетеря.

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Колки / Г. О. Лотвін // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-4111>. – Останнє поновлення : 1 січ. 2023.

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).